

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ РАХУНКОВОЇ ПАЛАТИ В УДОСКОНАЛЕННІ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Зубенко Ганна Вікторівна
*доцент кафедри
конституційного, муніципального
і міжнародного права юридичного
факультету Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна,
кандидат юридичних наук
e-mail: zubenkoav@mail.ru*

Ключові слова: Рахункова палата, вищій орган фінансового контролю, контроль, бюджет, удосконалення законодавства.

Ефективне вирішення основного завдання, покладеного на Рахункову палату ст. 98 Конституції України – здійснювати контроль за використанням коштів Державного бюджету України – досягається завдяки здійсненню нею певних функцій, що визначають основні напрямки діяльності цього державного органу. Серед таких функцій важливу роль відіграє реформаторський напрямок діяльності Рахункової палати, який полягає в удосконаленні

бюджетного законодавства та спрямований на ініціювання проведення конституційної та адміністративної реформи.

З огляду на це актуальним є питання дослідження нормативно-правового регулювання участі Рахункової палати в удосконаленні бюджетного законодавства України.

Слід зазначити, що у більшості країн світу даний напрямок діяльності вищого органу фінансового контролю закріплений на законодавчому рівні та, як правило, реалізується шляхом наділення його правом звернення з рекомендацією удосконалення чинного законодавства до відповідних повноважних органів: парламенту, глави держави, уряду та інших органів виконавчої влади, органу конституційного контролю (нагляду) тощо.

Так, Голова Вищої контрольної палати Польщі відповідно до ст. 11 Закону Польщі „Про Вищу контрольну палату” має право звернутися до Конституційного Трибуналу з пропозицією щодо встановлення відповідності даного законодавчого акта Конституції або іншого нормативного акта – Конституції чи законодавчому акту. Рахунковий комітет Республіки Казахстан відповідно до п. 11 ч. 4 ст. 8 Закону Республіки Казахстан „Про контроль за виконанням республіканського та місцевих бюджетів” має право розробляти та вносити рекомендації щодо дії нормативно-правових актів, які впливають на виконання республіканського бюджету. Державна рахункова палата Угорщини слідкує за проведенням державного бухгалтерського обліку, висловлював думку щодо пропозицій про його зміну, а також вносить власні пропозиції (п. 8 параграфу 2 Закону Угорської республіки „Про Державну рахункову палату”). Палата контролю Грузії уповноважена надавати Парламенту пропозиції щодо вдосконалення податкового законодавства (ст. 62 Закону Грузії „Про Палату контролю Грузії”). Рахункова палата Російської Федерації, здійснюючи аналіз порушень і відхилень бюджетного процесу має право вносити до парламенту пропозиції щодо удосконалення бюджетного законодавства в цілому (п. 4 ст. 9 Федерального закону „Про Рахункову палату Російської Федерації”).

Такі повноваження вищих органів фінансового контролю зарубіжних країн повністю відповідають ч. 1 ст. 12 Лімській Декларації керівних принципів контролю, згідно з якою у важливих випадках вищий контрольний орган може надати в розпорядження парламенту і адміністрації свої професійні знання та досвід у формі експертного висновку, включаючи зауваження щодо проектів законів та інших постанов, які стосуються фінансових питань [1].

Конкретизуючи даний напрямок діяльності Рахункової палати, слід зазначити, що у відповідність вищезазначеним положенням Лімської Декларації керівних принципів контролю, як і більшість відповідних органів зарубіжних країн, вона також наділена повноваженнями щодо удосконалення бюджетного законодавства. Так, відповідно до п. 5 ст. 6, п. 9 ст. 7 Закону України „Про Рахункову палату” Рахункова палата має право: в ході проведення перевірок і аналізу стану економіки розробляти заходи щодо вишукування можливостей і нових джерел залучення додаткових надходжень до Державного бюджету України і вносити відповідні пропозиції Міністерству фінансів України; здійснювати аналіз і дослідження порушень і відхилень бюджетного процесу, підготовку і внесення до Верховної Ради України пропозицій щодо їх усунення, а також удосконалення бюджетного законодавства в цілому [2].

Важливість цього напрямку діяльності Рахункової палати підтверджується й практикою її функціонування. Так, згідно зі Звітом Рахункової палати за 2010 рік, у новій редакції Бюджетного кодексу України від 08.07.2010 № 2456/VI та Податковому кодексі України від 02.12.2010 № 2755/VI враховано ряд конкретних пропозицій щодо вдосконалення бюджетної політики, наданих Рахунковою палатою, зокрема: у Бюджетному кодексі України передбачено встановлення окремих видів плати за ліцензії та сертифікати; реєстраційний збір за проведення державної реєстрації; плату за надані в оренду ставки, що знаходяться в басейнах річок загальнодержавного значення; у Податковому кодексі України

вдосконалено порядок адміністрування окремих податків, зокрема податку на прибуток, на додану вартість, акцизного збору, порядок застосування спрощеної системи оподаткування з метою унеможливлення її використання іншими платниками для мінімізації своїх податкових зобов'язань тощо [3]. Крім того, пропозиції Рахункової палати були враховані Верховною Радою України у Законі України від 08.07.2010 р. № 2464/VI „Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” Законі України від 09.09.2010 р. № 2519/VI „Про внесення змін до Закону України „Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” Законом України від 09.07.2010 р. № 2479/VI „Про Національну комісію регулювання ринку комунальних послуг України” та ін.

Слід зазначити, що не вважаючи на докладне нормативно-правове регламентування можливостей Рахункової палати щодо участі в удосконаленні бюджетного законодавства, її повноваження в цій сфері мають бути розширені. По-перше, вважаємо за доцільне наділити Рахункову палату можливістю вносити пропозиції щодо удосконалення бюджетного законодавства в цілому не тільки до Верховної Ради України, але й інших органів державної влади, зокрема, Президента України та Кабінету Міністрів України. По-друге, враховуючи досвід діяльності вищих органів фінансового контролю деяких зарубіжних країн, зокрема Польщі, наділити Рахункову палату (Голову Рахункової палати) повноваженням звертатися з конституційним поданням до Конституційного Суду України щодо вирішення питання про конституційність бюджетного законодавства; офіційного тлумачення Конституції України та законів України. Наділення Рахункової палати такими повноваженнями сприятиме підвищенню ефективності використання державних фінансів та забезпеченню надійного контролю над ними.

Список літератури:

Лимская декларация руководящих принципов контроля // Контроллинг. – 1991. – № 1. – С. 56-65.

Про Рахункову палату [Текст] : Закон України від 11 липня 1996 р. № 315/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 43. – Ст. 212.

Звіт Рахункової палати за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/category/32826>.